

JÄRVAKANDI KAJA

Nr 9 (107) 2005

SEPTEMBER / OKTOOBER 6 LEHEKÜLGE

Järvakandi Tallinna mnt. 17, tel. 4894710

Keskerakond edestas Res Publicat ühe häälega

Järvakandis 16. oktoobril toimunud kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel käis 1222 valimisnimekirja kantud vallaelanikust hääletamas 671 (54,9%).

Edukaim oli Eesti Keskerakonna nimekirja (243 häält – 4 kohta volikogus), järgnesid Res Publica (242 häält - 4 kohta volikogus) ja Eestimaa Rahvaliit (181 häält – 3 kohta volikogus).

Eesti Keskerakond

Peeter Kustmann		102
Donald Lunev		83
Jaan Viertek	90,4060	32
Malle Miilmann	69,7834	9
Katrin Anto	57,0865	7
Ülle Erm	48,4474	4
Anti Oviir	42,1714	4
Ants Torri	37,3960	2

Erakond Res Publica

Mart Järvik		94
Kristo Rajasaare	129,6846	23
Sigrid Algre	90,0339	18
Katrin Raidma	69,4963	14
Karin Lega	56,8516	14
Marko Matson	48,2480	13
Aet-Triin Vasnu	41,9979	13
Sirje Ahtijainen	37,2421	11
Viktor Beresnev	33,4963	11
Peeter Mast	30,4660	8
Viktor Tsiviljov	27,9616	7
Mait Järvik	25,8555	6
Leho Lindmaa	24,0584	6
Eveli Laurimaa	22,5061	4
Rea Licht	21,1511	0

Eestimaa Rahvaliit

Anatoli Riipinen	181,0000	31
Enno Alliksaar	96,9955	26
Liis-Mail Moora	67,3394	21
Eimar Kipper	51,9786	12
Margus Sepp	42,5212	11
Raul Kivilo	36,0863	11
Vladimir Doktorov	31,4116	11
Kadrin Karro	27,8546	10
Maria Vaganova	25,0530	9
Kadri Alliksaar	22,7865	8
Eerik Salumäe	20,9134	8
Andrus Pajumäe	19,3382	7
Mait Tomson	17,9941	6
Valdek Tomson	16,8331	5
Algis Janulevicius	15,8196	5

VOLIKOGUS JA VALLA- VALITSUSES

Volikogu otsustas katta ka 5. ja 6. klassi õpilaste koolilõuna kulud

22. septembril toimunud volikogu

istungil oli 11 saadikust kohal 10, puudus Peeter Kustmann. Kinnitati neljapunktiline päevakord.

Jaoskonnakomisjoni moodustamine.

Ettekandega esinenud Aili Rasmann rääkis jaoskonnakomisjoni moodustamist, märkides muu hulgas, et õigust esitada jaoskonnakomisjoni oma kandidaat kasutasid Res Publica ja Rahvaliit. Volikogu otsustas moodustada jaoskonnakomisjoni üheksaliikmelisena, nimetades selle esimeheks Tiit Uugi, liikmeteks Reet Anvere, Heli Halliste, Tiia Hansari, Aino Heini, Allan Kima, Merike Männiku, Silvi Riipineni ja Hans Äärma, asendusliikmeteks Enno Augjärve ja Taimi Kupitsa.

Toimetulekutoetuste arvestamiseks elektrienergia ja kütuse piirmäärade muutmine.

Ettekandega toimetulekutoetuste arveldamiseks elektrienergia ja kütuse piirmäärade muutmise esines sotsiaalnõunik Vieno Rippinen.

Antud küsimuses otsustas volikogu lubada kasutada erandkorras kuni 31. detsembrini 2005 toimetulekutoetuste arvestamisel alalise eluruumi alatiste kulude piirmäärana tarbitud elektrienergiat vastavalt tegelikele kuludele, kuid mitte üle 150kw ühe pereliikme kohta ja kogu kütteperioodi kütusenormi.

Koolilõuna toetuseks määratud eraldiste kasutamine Järvakandi Gümnaasiumis.

Volikogu, kuulunud ära Donald Lunevi ettekande koolilõuna toetuseks määratud eraldiste kasutamisest Järvakandi Gümnaasiumis 2005/2006. õppeaasta I poolaastal, otsustas lubada kasutada 1. septembrist 2005 kuni 31. detsembrini 2005 riigieelarvest 1.- 4. klassi õpilaste koolilõuna kuludeks määratud eraldiste ülejääki rahvastikuregistri andmetel Järvakandi vallas elavate ning Järvakandi Gümnaasiumis 5. ja 6. klassis õppivate õpilaste koolilõuna kulude katteks.

Informatsioon.

D.Lunev rääkis arengukava muudatustest ja realisatsiooniplaani uuest redaktsioonist, mis on koostatud haldus-ja arengukomisjoni ning vallavalitsuse ettepanekute põhjal.

VOLIKOGUS JA VALLAVALITSUSES (alg lk19)

Oma viimase valimiste-eelse istungi pidas volikogu vana koosseis 10. oktoobril. 11. saadikust oli kohal 8, puudusid Vladimir Doktorov, Ivo Kiisk ja Aet-Triin Vasnu.

Viiepunktilise päevakorra juhatas sisse **Järvakandi valla 2005.aasta eelarve muudatuste kinnitamine.**

Ettekandega 2005.aasta eelarve muudatustest esines volikogu esimees Donald Lunev. Volikogu otsustas vajalikud eelarve-muudatused kinnitada.

Järvakandi valla arengukava muutmine ja realisatsiooniplaani kinnitamine.

Ettekandega esinenud D.Lunev rääkis arengukava teksti planeeritavatest muudatustest ja realisatsiooniplaanist. Tekstis tehtud muudatused käsitlevad koostootmisjaamaga seonduvat.

Volikogu otsustas lisada Järvakandi valla arengukavasse aastateks 2005-2015 vastavad punktid koostootmisjaama tasuvusuuringute teostamise, projekti koostamise ja ehitamise kohta ning kinnitada Järvakandi valla arengukava realisatsiooniplaan aastateks 2006-2008.

Järvakandi valla ametiisikute töötasude ja hüvitiste kinnitamine.

Ka antud päevakorrapunkti tutvustamiseks sai sõna D.Lunev.

Seejärel otsustas volikogu ühehäälselt (erapooletuid ja vastuhääli ei olnud) uued hüvituste ja töötasude määrad ka kinnitada (kehtivad Järvakandi vallas alates 1. jaanuarist 2006): vallavanema töötasu 15 000.- krooni; vallavolikogu esimehe või aseesimehe hüvitus 7 500.- krooni; vallavolikogu liikme hüvitus 150.- krooni volikogu istungist osavõtu eest; vallavolikogu alatise komisjoni esimehe hüvitus 150.- krooni koosoleku ettevalmistamise ja läbiviimise eest; vallavolikogu alatise komisjoni liikme hüvitus 100.-krooni komisjoni koosolekul osalemise eest; vallavalitsuse liikme hüvitus 300.- krooni valitsuse istungil osalemise eest.

Puuetega isikutele täiendava toetuse määramise ja maksmise tingimused ning kord

Ettekandega esinenud sotsiaalnõunik Vieno Riipinen rääkis vajadusest kehtestada puuetega isikutele täiendava toetuse määramise ja maksmise tingimused ning kord. Volikogu toetas ettepanekut ja otsustas vastavad toetuse määramise ja maksmise tingimused ning korra kinnitada.

Vastavalt kinnitatud määrusele sätestatakse 18-aastastele ja vanematele puudega isikutele täiendava toetuse määramise ja maksmise kord.

Puudega isiku täiendav toetus on ühekordne toetus, puuetega isikule tema hooldusega seotud teenuste hüvitamiseks (sh. transporditeenus, abivahendite soetamine, eluruumi kohandamine isiku puudele jm hooldusega seotud kulutused), mida makstakse vallaelarvesse riigieelarvest hooldajatoetusteks eraldatud vahendite ülejäägist. Toetust makstakse rahvastikuregistri andmetel Järvakandi vallas elavale raske või sügava puudega isikule, kellele hooldusvajaduse hindamise tulemusena on määratud taotletava teenuse vajadus. Piisavate rahaliste vahendite olemasolul võib erandkorras sotsiaalkomisjoni ettepanekul toetada keskmise puudega isikute abivahendite soetamist ja transpordi kulutuste katmist.

Toetuse eraldamise aluseks on taotleja poolt vallavalitsusele esitatud kirjalik avaldus, sotsiaalkomisjoni või sotsiaalnõuniku ettepanek. Toetuse eraldamise või sellest keeldumise otsustab Järvakandi Vallavalitsus, kellel on õigus nõuda taotlejalt täiendavaid andmeid või dokumente teenuse osutamise või tasumise kohta. Toetust ei maksta inimesele, kellel endal või tema seadusjärgsel esindajal on piisavalt elatusvahendeid.

Puuetega inimeste täiendavaid toetusi makstakse kas sularahas või ülekanedega toetuse saaja pangaarvele või asutusele, kes osutab taotlejale vajaliku teenuse.

Vallavara müük

Kuulanud ära D.Lunevi vastava ettekande, otsustas volikogu müüa Järvakandi alevi Pargi 2-20 asuva korteriomandi (kinnistu registriosa nr 15458) hinnaga 25 000.- krooni.

Puhkeala Nurtu jõe äärde

Nädalapäevad tagasi lõpetati Järvakandi alevi tööd projekti „Nurtu jõe ülemjooksu tervendamine“ raames. Projekti rahastas 216 000 krooniga Euroopa Regionaalarengu Fond ja töid teostas OÜ Väandra MP.

Nurtu jõgi on Velise jõe vaskpoolne lisajõgi, mis omakorda liitub Vigala jõega viib veed Kasari jõkke — seega Matsalu rahvusparki, rahvusvahelise tähtsusega kaitsealale. Nurtu jõgi saab alguse viis kilomeetrit Järvakandist kirdes Nõlvasoo rabast. Juba 1930. aastail süvendas AS Järvakandi Tehased jõesängi 5,5 kilomeetri ulatuses. Jõe langus on suur: keskmiselt 1,2 m/km, esimesel viiel kilomeetril kuni Järvakandini on lang veel suurem. Veel nõukogude ajal oli jõgi tuntud oma kala- ja vähirikkuse poolest. 1955 aasta kontrollpüük viie nataga andis ühe ööga 200 suurt jõevähki. Tuli vähikat ja kalavarudele tegi lõpu 1960ndail jõkke juhitud alevi ja kombinadi reovesi. Täna jõuab jõkke ainult AS Järvakandi Klaas klaasvormimismasinate jahutusvesi.

3.detsembri2004. aasta keskkonnaministri käskkirjaga kuulus Järvakandi Vallavalitsuse projekt „Nurtu Jõe ülemjooksu tervendamine“ rahastamisele Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu „Riikliku arengukava 4. prioriteedi „Infrastruktuur ja kohalik areng“ meetme 4.2 „Keskkonnalase infrastruktuuri arendamine“ raames.

Mida suutsime ära teha Euroopa Liidu rahadega? Kõigepealt puhastasime võsast ja peenmetsast Nurtu jõe mõlemad kaldad Rapla- Kergu maanteest ülesvoolu kuni 2003. aastal rajatud ujumiskohani. Seejärel rajasime kruusatee Järvakandi - Lokuta maanteelt koos parkimiskohaga Nurtu jõe äärde. Taastasime ka vana jalgtee jõe lõunakaldal. Järgnes AS Järvakandi Klaas jahutusvee kraavi puhastamine. Kunagi voolas seda kraavi mööda reovesi Nurtu jõkke. Viimati puhastati kraavi kombinadi „Järvakandi Tehased“ poolt ca 15 aastat tagasi. Tööde tulemusena paranes oluliselt jõevee kvaliteet. Kaldaid katnud võsastunud peenmetsast säilitasime elujõulised puud, pannes aluse jõeäärse parkmetsa kujundamisele. Tee-ehitusega on Nurtu jõest saanud Päästeameti Järvakandi Tugikomando tuletõrjeautodele oluline veevõtukoht, mis on kantud ka Rapla maakonna kriisiplaani.

Ujumiskoht puhkealaga Nurtu jõe ääres on järvakandilastele tegelikult unustatud vana. Veel 50. aastail oli Nurtu jõel maanteesil last allavoolu puitseintega ujumisbassein.

(jätk lk 4)

Hulkuvatest loomadest

Õeldakse, et õnnetus ei hüüa tulles, ja seepärast püüan ma meelde tuletada alljärgnevat:

1. Hulkuvate loomade toitjad, kes Te enda arvates olete heategijad, teadke, et Pargi tänava trassikasside elukoha nn "välisused" suletakse. Avatuks jääb vaid üks, mille kaudu saavad õnnetud loomad trassist välja ja seeläbi on neid ka lihtsam kinni püüda. Kui Teid tõepoolest huvitab nende kasside hea elukäik, siis jätkake toidukott ja kirved-haamrid koju.

Kohalik konstaabel on teadlik trassikasside mittekettesaamise probleemidest ja üheks määravamaks neist on kasside ületoitmine. Kui Teid sellelt tabatakse, on vallavalitsusel õigus nõuda sisse trassikasside püüdmisele tehtud kulud. Seega sööge palun nii, et jääke ei tekiks, või soetage veel üks koduloom, kellele olla ideaalne peremees.

2. Isikutel, kes lasevad oma looma siin metsadest ümbritsetud kohas lihtsalt vabalt ringi jooksmas, peab olema raudne enesekindlus, et nende kass või koer ei kohtu marutaudis loomaga, või on nad täiesti ükskõiksed oma lemmiklooma suhtes. Kuid selline ükskõiksus ja raudne enesekindlus on ravitavad, kui sõnadega mitte, siis rahakoti arvelt kindlasti.

Eks lemmikloomadega ole teisigi muresid, kuid haljasalale junnitamine ja koridoridesse pissimine ei ole mitte võrreldavadki marutaudiohuga. Võtkem siis oma südameasjaks korrale kutsuda mõtlematu kodanikke.

*Ene Nüganen
majandusnõunik*

Kindlustatu ja perearst

Igal inimesel on olemas perearst, kelle ta on ise valinud või kes on talle määratud maavanema poolt. Kui Te pole oma valitud või Teile määratud perearstiga rahul, siis on Teil õigus teda vahetada. Sageli toimub perearsti vahetamine ka elukoha muutuse tõttu.

Oma perearsti saate kontrollida internetipangast e-teenuste alt, kodanikuportaalist (<https://www.eesti.ee>) või küsida Haigekassa klienditeenindusest kliendiinfonumbril 16363 (välismaalt helistades +372 669 6630).

Arsti poole pöördumiseks ei ole alates 1. augustist 2004 vaja enam rohelist haigekassakaarti (ei kehti enam), vaid kindlustust kontrollitakse isikut tõendava dokumendi alusel.

Alla 15-aastased võivad kindlustuse tõendamiseks Eestis esitada isikut tõendava dokumendi asemel Euroopa Liidu ravikindlustuskaardi või kuni selle väljastamiseni haigekassakaardi.

Perearstile pöördudes ei või perearst kindlustatud isikult võtta üldarstiabi osutamise eest visiiditasu. Koduviisi puhul on perearstil õigus küsida visiiditasu kuni 50 krooni. Visiiditasu ei või nõuda rasedalt alates 12 rasedusnädalast ja alla kaheaastaselt isikult.

NB! Visiiditasu ühe koduviisi eest ei või ületada 50 krooni, sõltumata kindlustatute arvust sama koduviisi kohta. Eraldi ei ole õigust küsida ka raha kütuse eest, mis kulus kohale sõiduks!

Ägeda tervisehäirega patsient peab **perearsti vastuvõtule** pääsema pöördumise päeval, teistel juhtudel kolme tööpäeva jooksul. Siia alla käib ka retsepti väljastamine. Tasuliste teenuste (näiteks arstitõend juhilubade puhul) võib perearsti vastuvõtule pääsemise aeg olla pikem.

Ka **ravikindlustuseta isik võib pöörduda oma perearsti poole**. Registreerimine perearsti vastuvõtule toimub tavalistel alustel. Ravikindlustuseta isikud tasuvad osutatud üldarstiabi eest kas ise või kohaliku omavalitsuse ja perearsti vahelise lepingu olemasolu korral vastavalt sõlmitud lepingu tingimustele. Teenuse hinna kehtestamise õigus on perearstil.

Vältimatu abi eest haige, ka kindlustamata isik, ise tasuma ei pea, sellistel juhtudel tasutakse perearstile riigieelarves ettenähtud vahenditest vastavalt Sotsiaalministeeriumi ja Eesti Haigekassa vahelisele lepingule.

*Pille Tael
Eesti Haigekassa Pärnu osakonna jurist*

Kontonumbrid riigilõivu tasumiseks on muutunud

Alates 1. juunist 2005 muutusid pangakontode numbrid, millele saab tasuda riigilõivu seoses Kodakondsus- ja Migratsiooni ameti (KMA) toimingutega. Alates 1. juunist 2005 kehtib riigilõivuseaduse muudatus, mille järgi laekub riigilõiv senise Maksu- ja Tolliameti asemel Rahandusministeeriumi kontole.

KMA toimingutega seotud riigilõivu on võimalik maksta pangaülekandega Rahandusministeeriumi kontole **Hansapangas nr 221023778606** või **SEB Eesti Ühis pangas nr 10220034796011**. Viitenumber on 2900073326.

Riigilõivu tuleb tasuda seadusega ettenähtud ulatuses seoses Eesti kodaniku isikutunnistuse või passi väljastamise ja kodakondsusasjades sooritavate toimingute puhul ning elamis- ja tööloa, välismaalase isikutunnistuse või passi, ajutise reisidokumendi väljastamise, füüsilise ja eraõigusliku juriidilise isiku viisakutse läbivaatamise ja menetlemise seotud toimingute korral.

Tasudes riigilõivu pangaülekandega, võib KMA-le esitada riigilõivu tasumist tõendava internetipanga väljatrüki või kirjalikud andmed riigilõivu tasumise kohta. Andmed riigilõivu tasumise kohta on isiku nimi, kes riigilõivu tasus; isiku nimi, kelle eest riigilõivu tasuti; toimingu nimetus, mille eest riigilõivu tasuti; viitenumber; kuupäev, millal riigilõivu tasuti; krediidasutuse nimi ja konto, millelt riigilõivu tasuti; krediidasutuse nimi ja konto, kuhu riigilõivu tasuti; tasutud summa.

Isikutunnistuse ja passi väljaandmine maksab 15-aastasele ja vanemale isikule 250 krooni, alla 15-aastasele lapsele, keskmise, raske või sügava puudega isikule** ja üldtingimustel Eesti vanaduspensionini jõudnud isikule 100 krooni; Isikutunnistuse (ID-kaardi) väljaandmine vastavalt 150 ja 25 krooni; passi (v.a. diplomaatiline pass) väljaandmine 150 ja 75 krooni; passi väljaandmine 2 tööpäeva jooksul (eriteenus)* 500 krooni.

*Taotlus Eesti kodaniku passi kiirkorras välja andmiseks on võimalik esitada KMA Tallinnas asuvates teenindusbüroodes. Taotlus välismaalase passi välja andmiseks kiirkorras on võimalik esitada KMA Tallinna migratsioonibüroos või Sõle büroos). Posti teel ega digitaalselt kiirpassi taotleda ei saa. **NB! Koos kiirpassiga isikutunnistust taotleda ei ole võimalik.**

**Taotlemisel vajalik esitada puuet tõendav dokument (nt kehtiv arstliku ekspertiisi otsus raske, sügava või keskmise puude olemasolu kohta). Koopia esitamisel peate koopia vastavust originaaldokumendile kinnitama oma allkirjaga koopia igal andmetega leheküljel. Allkirjale lisatakse allkirja andmise kuupäev.

Puhkeala Nurtu jõe

äärde *(alg lk 2)*

Alles Järvakandi eelsoojendusega ujumisbasseini rajamine lõpetas selle ujumiskoha kasutamise. Eelsoojendusega ujula vett soojendasid lehtklaasi tehase klaasimasinate jahutusveed kuni tehase pankrotistumiseni ca 10 aastat tagasi. Aeg oli tagasi pöörduda Nurtu jõe juurde.

Nurtu jõe puhkeala ja ujumiskohaga on veel palju tööd. Juba sellel aastal rajame Kohaliku Omaalgatuse Programmi toetusel mänguväljaku. Järgmiseks aastaks taotleme fondi-rahastid plaazi väljaehitamiseks. Tegeda tuleb haljastuse kujundamisega: sellel aastal likvideeritud võsa võrsub jõudsalt uuesti, tuleb istutada täiendavalt puidpõõsaid puhkeala tuultele avatud põhjaküljele. Tööd jätkub. Põhiline on, et Järvakandi alevi ja lähikülade rahvas saab endale juurde ühe arvestatava puhkeala ja ujumiskoha.

*Enno Alliksaar
arendusnõunik*

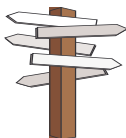
Regionaalminister käis Järvakandis

11. oktoobril käis Järvakandis kahepäevasel Raplamaa visiidil viibinud regionaalminister Jaan Õunapuu. Kokku külastas minister maakonna viit valda: lisaks Järvakandile ka Raplat, Kehtnat, Juurut ja Märjamaad.

Kohtumisel Järvakandis tõstatati ka küsimus lähikülade (Ahekõnnu, Nõlva, Selja) ühinemisest Järvakandiga. Minister lubas, et lähiajal riigikogus menetlusse võetav seaduseprojekt peaks tooma lahenduse ka selles küsimuses.

Külaskäigu ajal kohtus J.Õunapuu rahvamajas järvakandilastega, käis klaasimuseumis, AS Järvakandi Klaasis ja Järvakandi Gümnaasiumi renoveeritud tööõpetusemajas.

Lugupeetud valla- rahvas!

Ootame Teie aktiivset osavõttu Lokuta teelt Nurtu jõe puhkealale viivale uuele tänavale nime leidmiseks. Esimese variandi pakume omalt poolt välja - selleks on Supluse tänav. Kui leiate teisi nimevariante, siis palume sellest teada anda telefonidel 48 94 715 või 48 94 710 kahe nädala jooksul pärast lehe ilmumist

Vallavalitsus

Nädalavahetus Kaisma järve ääres

Ühel oktoobri nädalavahetusel otsustasime Järvakandi noor- kotkaste ja kodutütardega matkale minna, sedakorda Kaisma suurjärve lähedusse metsatukka.

Retke alustasime reede pärastlõunal. Optimismi jagus küllaga ja nii asusime ühtse 12-liikmelise grupina minema. Sihtkohta oli 20 km, seega polnud aega raisata.

Kohale jõudsime tõsi küll veidi väsinuna ja üpris pimedas, aga selle eest uni tuli magus, telk oli soe ja öö ilus. Enne magamajäämist oli määrata telgiahju kütmise valvekorrad ja metsast puid varuda ahju ning lõkke jaoks.

Hommikul linnulaulu saatel ärgates oli aga kohe vaja sättima hakata, et kodu poole astuma hakata. Otsustasime tagasi tulla otsemat 15 kilomeetri pikkust teed mööda.

Aega võttis, aga mõte soojast kodust utsitas tagant. Kui juba Järvakandi silt paistma hakkas, oli kõigil hea tunne, et järjekordne lõbus katsumus läbi sai tehtud.

Selliseid põnevaid nädalavahetusi tuleb aga kindlasti veel, jääme ootama.

*Mikk Merekivi
noorte kotkaste rühmajuht*

Traditsioonid peavad jätkuma

1.oktoobril korraldasid järvakandi noored kotkad, kodutütred, kaitseliit ja naiskodukaitse juba teist aastat koolinoortele matkamängu. Erinevalt eelmisel aastal toimunud oli see pikem ja pinget pakkuvam (10 km pikkune trass 6 kontrollpunktiga).

Võisteldi 3 - 4liikmelistes võistkondades, mida oli võistluspäeval kokku tulnud 8.

Kontrollpunktides tuli võistlejatel olla täpne laskmises, asjade otsimises, roomamises ja veel paljus muus. Trassi läbimisega tulid edukalt toime kõik.

Võitjavõistkond (koosseisus Madis Anni, Viljar Piirimaa, Aleksander Tšebõkin ja Reemet Tamm) olid üllatunud, kui said teada, et olid „silmad ette teinud” mitmele endast vanemalegi.

Loodame traditsiooni kindlasti jätkata ka järgmistel aastatel. Seniks aga päikest!

*Mikk Merekivi
noorte kotkaste rühmajuht*

Kuidas meid rebasteks löödi ehk päev, mis kunagi ei unune

Teatavasti on igas endast lugupidavas gümnaasiumis traditsioon korraldada igal sügisel värskete kümnendike nõ vastuvõtmisteremoonia – “rebaste ristimine”, nii on see aastaid olnud ka meil.

Sel ilusal sügishommikul, kui rebased ehk siis meie koolimajale lähene-sime, hakkasid meil üle selja jooksma külmavärinad: kaheteistkümnendikud, käes hiigelsuured lusikad täis pekki ja kassitoitu, juba ootasid meid. Kuidagi läbi suure häda saime oma portsudega siiski hakkama. Edasi mindi koolimajja, kus pidime käed ja jalad kinniteibutult treppidest mööda matte üles roomama. Mis kõige hullem, poole trepi peal rippus imepeeni-kese niidi otsas viiner, mida pidime suuga taga ajama nagu kass hiirt. Nagu rebastele kohane, pidime ka meie jäädvustama oma "käpa" jäljed. Jalad lirtsumas ja pea jahust tolmmas, istusime enese teadmata katki toored munad. Aga see ei olnud veel kõik. Öhtu saabudes läksime mäele, kust veeresime alla nagu siilid keras. Seejärel andsime oma vande ja olimegi ristitud.

See päev, mis ühelt poolt oli lõbus ja teisalt ehk pisut jubegi, jääb ilmselt alatiseks meelde tänu oma erilisusele.

Krist Mazmanjan

Järvakandi klaasitööstuse lugu – 125 aastat klaasisulatusahjude lõõmas

11. Järvakandi esimestel sõjajärgsetel aastatel

Nõukogude võimu esmaseks eesmärgiks oli tootmise taasalustamine Järvakandis. Eelkõige peeti silmas sõjalisi vajadusi. Koheselt alustas tööd puidutööstus. Sõjaväele hakati tootma veoautokaste. 27. septembril köeti üles klaasivann, sest aknaklaasi järele oli suur nõudmine, eriti blokaadi üle elanud Leningradis. Tehaste tippjuhid jäeti tänu ettevõtte hävitamisest päästmisele oma ametikohtadele: A. Siirak direktorina, A. Heinsoo peainsenerina. Toimus ka muudatus administratiivsuhetes. Järvakandi tehased nimetati Klaasi- ja Puidutöötlemise kombinaadiks Järvakandi Tehased ning allutati ENSV Ehitusmaterjalide Tööstuse Peavalitsusele. 1944. aastal kujunes klaasitoodanguks 717 000 tingruutmeetrit lehtklaasi.

1944. aasta lõpul viidi direktor A. Siirak üle tööle Ehitusmaterjalide Tööstuse Peavalitsusse. Tema asemel sai direktoriks uuesti Johannes Sau. 1945. aastal koosnes kombinat kahest põhilisest osast: klaasitööstusest, mille juhatajaks oli Isak Tuch ning puidutööstusest, mida juhtis Samuel Pukk. Klaasitööstus jagunes viieks tsehhiks: klaasitsehh - juhataja Elmar Pälling, savitoodete tsehh - juhataja Voldemar Ailt, gaasigeneraatoritsehh - juhataja Jaan Luhtoja, segutsehh - juhataja Sulev Rajasaare, löike- pakketsehh - juhataja Johannes Paju. Puidutööstus koosnes kahest tsehhist: saagimistsehh (saeveski) - juhataja Alfred Õunap, puidutöötlemistsehh (endine kastivabrik) - juhataja Osvald Nurja. Lisaks puidu- ja klaasitööstusele kuulusid kombinadi koosseisu mitmed abitsehhid ja talitused: jõujaam - juhataja Valentin Tapper, remondi - ja ehitustsehh - juhataja Voldemar Laater, remondimehhaanikasehh - juhataja Rudolf Pullmann, transporditsehh - juhataja Ernst Rikas, kesklabor - juhataja Adolf Kivikangur, kapitaalehitusosakond - juhataja Artemi Ilbak, turbatööstus - juhataja Rudolf Rätsep, kaevandused - juhataja Olev Roosileht, metsatööstus - juhataja Jaan Tusti, relvastatud valve - valveülem Hermann Viirsalu.

Kombinaadi majandusdirektor oli Boris Lindvet, pearaamatupidaja oli Helmar Lomp, plaaniosakonda juhatas Hans Vinnal, varustus- ja turustusosakonda Leonhard Mikiver, kaadriosakonda Johannes Mururand.

Kombinaadi tolleaegse juhtkonna haridustase oli väga madal. Juhtivatest töötajatest oli kõrgharidus neljal: A. Heinsool, I. Tuchil, V. Tapperil ja B. Lindvetil. Juhile ei kehtinud hariduse nõue: juhiks määramisel eelistati isikuid, kes olid Venemaa eestlased, korpusemehed ja kolmandas järjekorras kohalikud parteilased.

Aastatel 1944-1945 oli sõlmprobleemiks tooraine ja kütus. Osa toorainest ja kütusest tuli kombinadil oma jõududega üles töötada. Mõnel juhul õnnestus piirduda ainult laadimisbrigaadide väljasaatmisega. See kõik aga nõudis juurde töökäsi. Esialgu lahendati probleem mobiliseeritud tööpataljoni meeste ja sõjavangide kasutamise. Saksa okupatsiooni aegsed barakid täideti nüüd saksa sõjavangidega. Tööpataljon oli komplekteeritud Pärnu linna elanikest ja elas ning töötas vabavangide režiimil. Tuntum selle pataljoni mees oli Olev Soans – tuntud tulevane graafik ja kunstiõppejõud. Kaasaegsete mäletamisel oli vangilaagris umbes 100 ja tööpataljonis 150 meest. Lisaks palgati hooajapäälisi, seda eriti suviseks turba ülestöötamiseks.

Turvast toodeti kombinadist ida poole jäävas Eidapere - Järvakandi kitsarööpmelise raudtee ja Järvakandi - Pärnu maantee ääres asuvas Nõlvasoo rabas. Töötas kolm turbapressi, mis andisid suve jooksul ca 5000-6000 tonni toodangut. 1949-1951 aastal kasvas turbatoodang 10 000 tonnini aastas. Turba tootmine sõltus täielikult ilmast. Vihmaste ilmadega ei saadud pressitud turvast kuivatada ja aunatada. Optimaalseks turba niiskussisalduseks loetakse 30%. Gaasistada saab veel kuni 50% niiskussisaldusega turvast, kui lisada sellele briketti ja kivisütt. Gaasijaama kütusevajadus oli nelja gaasigeneraatori täiskormuse korral 1200 tonni kuus, seega jätkus suvisest turbatoodangust vaid 5 kuuks, ülejäänud tuli katta riiklikust küttefondist briketi ja kivisõega.

Metsamaterjali käisid kombinadi kuni 40mehelised laadimisbrigaadid Karjala - Soomes ise platvormidele laadimas. Liiva kaevandati Tori, Sindi ja Papiniidu liivakaevandustes. Samal ajal tunti huvi uue liivakaevanduse saamise võimaluse vastu Piusas. Dolomiiti toodeti Keava ja Kergu kivimurdudes.

Tollase kombinadis töötas üle tuhande inimese, neist 30 meest relvastatud valves, keda veel täiendas 36 meest Eesti laskurkorpusest. Solliuse valve põhjuseks oli 1945. aastal Eestis vähemalt 20 000 metsavenna olemasolu, kes ei pidanud sõda Nõukogude Liiduga veel lõppenuks. Juba 1944. aasta sügisel oli hakatud arreteerima Saksa sõjaväes, politseis, Omakaitstes, omavalitsus töötanud isikuid või lihtsalt ühiskondlikult silmapaistvaid kodanikke. Nõukogude julgeolek juurutas kiiresti informaatoreite süsteemi ja soosis pealekaebamist. Esialgu võis päästa mets, aga löögi alla sattusid sugulased ja abistajad. Järvakandi- Väandra metsamassiiv oli pelgupaigaks sadadele metsavendadele. Ajakirja Akadeemia 1991 – 1992 numbrites avaldatud nõukogude julgeolekuorganite materjalides leidis rohkesti materjali metsavendluse ja vastupanu kohta nõukogude korrale Järvakandi ümbruskonnas. Siinkohal mõned faktid. 28.04.1945 tulistati Järvakandi valla julgeoleku operatiivvolinikku. Hobune sai haavata, mees pääses. Samas kommenteeritakse julgeolekudokumentides mobilisatsiooni ebaõnnestumist järgmiste sõnadega: „Mobilisatsiooni-punkti ei ilmunud keegi.“ 15.11.1945 langesid Kaisma vallas lahingus julgeolekujõududega Jüri Jürvetson, Karl Metsa ja Paul Keres – kõik endised Omakaitse liikmed. Siin liikus ja andis oma viimase lahingu 14. detsembril 1949. aastal legendaarne vendade Saalistete salk. Nõukogude teises okupatsioonis kuni N. Hruštšovi sulani 1944.-1956. aastatel represseeriti Eestis 70 000 inimest, 19 000 neist hukkus või hukati. Ei ole koostatud registrit Järvakandist küüditatute ja vangistatute kohta, kuid neid oli eesotsas Järvakandi kooli direktori Johannes Särekannoga väga palju. Järgmised andmed on kogunud kombinadi kauaaegne puidutsehhi töötaja Elmar Lainurm. Enne 1949. aasta suurküüditamist välja saadetud saksa päritoluga isikud: Richard Teesalu (Detloff) perekonnaga, Luise Kirde (Kraft) tütreaga, Guido Detenborn vanematega, Juljus Aalde (Detloff) abikaasaga. Neile lisandus Järvakandi vallakooli juhataja Aleksander Leitmäe (I Eesti isesevusaegse Järvakandi vallavanema Jaan Lentsmanni poeg) abikaasa ja 4 lapsega. 25. märtsil 1949. aastal küüditati Järvakandist ja ümbruskonnast : Mart Düüna Kuusemaa talust, Miina ja Mart Liitmaa Rahkama talust, Liidia Allikson Raba talust. Järvakandis küüditati Ülo Pütt, perekond Hein (Juuli, Elsa, Herbert ja Hillar), Alma Kivistik tütar Urvega (Loorents).

Neil aastatel arreteeritute nimekirjas on Elmar Lainurmel 19 nime. Antud nimekiri vajaks täpsustamist, kuid avaldan ta siiski Elmar Lainurme poolt kirjapanduna: Kalev Epner, Johannes Pöder, Mart Aasaväli, Eduard Äärma, Karl Pütt, Karl Teesalu (Detloff), Aleksander Mose, Osvald Antsmäe, Villem Lumivere, Kaidu, Harald Mikiver, Endel Mäede, Kuivjõgi, Ants Taasväli, Oskar Nurja, Elmar Randla, Mihkel Erm, Mihkel Paas ja Mihkel Kupp. Lisame veel Järvakandi ümbruskonnast tuntumad metsavennad: Juku Asp, kelle punker asus Nõlva tee lähedal Nurtu jõe kaldas, Artur Hein, Martin Liitmaa, Robert Hamburg ja Johannes Uustalu.

1947. aasta märtsis vapustas Järvakandit klubis toimunud vabatahtliku tuletõrjeühingu kinnisel peol aset leidnud intsident. Klubisse sisse tungida üritanud vene sõdurid – vangivalvurid – avasid püssi- ja automaaditule läbi klubi peasissekäigu ja tulistasid ka klubile lähenevaid peolisi. Põhjuseks oli see, et ei võimaldatud sissepääsu „kotipoistest“ venelastele, kes kutsusid sõdurid appi. Tulistamises sai surma kolm ja haavata kolm peolist. Surma said August Silling, Karl Piiraja ja Gustav Elram. Haavata said Heldur Tammeväli, Endel Kull ja Siegfried Rostok. Edasise massimõrva hoidis ära tuletõrjesalga ülema Sulev Rajatamme sisselülitatud tehaste häiresireen, mille tööle hakkamise peale sõdurid põgenesid. Haavatutele andis koheselt esmaabi kohalik väga lugupeetud ja hinnatud velsker Alfred Joosep Pervik, keda praegugi väga elavalt meenutavad ja mäletavad Järvakandi vanemad elanikud. Haavatud paigutati rongile ja suunati Pärnu haiglasse ravile. Eesti kultuuri ajalukku on läinud velsker Perviku tütar tuntud lastekirjanik Aino Pervik ja viimase lapsed: Mihkel Raud, Rein Raud ja Piret Raud. Muidugi tekitasid sellised sündmused rahva hulgas rahulolematust ja olukorra kontrolli all hoidmiseks ei hoitud kokku jõustruktuuride arvelt.

29.oktoobil 2005 Järvakandi Rahvamajas RABAROCKI KLUBI 2005

J.M.K.E (Tallinn)

Boomhauer (Helsinki)

Köök (Paide/Türi)

Shelton San (Tallinn)

Agent M (Tallinn)

Ruht (Tallinn)

Dream Room (Rapla)

Rabarocki DJ-d

uksed 18:30 algus 19.30

Sissepääs 75 krooni

Rabarock toob Järvakanti taas hea muusika

Nagu kombeks, on ka tänavusel Rabarocki Klubil üles astumas eranditult tasemel muusikud.

Õhtut alustav valdavalt Rapla juurtega muusikutest koosnev **Dream Room** on siinsele publikule oma headuses ammune tuttav.

Ruht on värske bänd vana verega. Ruht on see osa elektroonilisest muusikast, mis siiani olnud täitmata. Ruht toob kokku elektroonika, popmuusika ja metali. Ruht on Chopper.

Agent M on stuudioprojektist välja kasvanud rokk-punt, kes avalikult koos tegutsenud umbes pool aastat. Vaatamata noorusele on bänd leidnud kindla koha paljudes raadioetrites. Nende looming ei kuulu rangelt ühtegi kitsamasse žanrisse, kuid üht-teist leiab nii indiest, metalist kui pop-muusikast. Lood on otsekohesed, tempokad ja nagu paljud kurdavad - jäävad kummitama. Lisaks kitarridele annab muusikale tooni meelas naisvokaal, mille omanik pakub nii mõndagi ka silmale.

Eesti alternatiiviroki mürisev-massiivse poole jõulisima võrse, kolm aastat tagasi Tallinnas alustanud **Shelton Sani** helijuured ulatuvad välismaal ühtpidi Sonic Youthi ja Fugazini, kodukamaral tasub aga paralleelsele tõmmata kohalike müraroki alustalade ÖÄKi ja Zahiriga.

Köök on elektrobiit-duo, mis koosneb Järvamaa kahe suurema linna muusikutest. Helispekter sillerdab noot-nektariaalsest harmooniakärjest äkkloomulise elektrišokini. Köögi lüürikas veiklevad ühiskonnakriitilised verbaalmanifestid võistu sulnisromantiliste heiaustega meie kaunist isamaast.

Boomhauer tõestas siinsele publikule oma headust juba suvisel Rabarockil, näidates, mis juhtub, kui Jon Spencer ja Jonathan Richman kottuvad AC/DC'iga? Just sellise kokteiliga on varustatud Boomhauer. Mõjub elektrišokina, kui kauboikaabudes bänd rullib lahti oma country-pungi ja garage-rock'i kava.

Ja muidugi 1986. aastast tegutsev eesti punge suurband **J.M.K.E**, kes hoolimata pikaealisusest on ikka lõõv ja värske.

Rockiõ lõpetuseks pakuvad aga rabarockilikke muusikaelamusi Rabarocki DJ-d **Kristo Rajasaare, Cram, Aivar Meos** jt

Ostame kasvavat metsa, metsamaad ja raieõigust

- hind kuni 120000 kr. hektar, (ka läbi raiutud ja hüpoteegiga)
- ettemaksu võimalus
- maamõõtmise
- nõustamine ja abi asjaajamisel.

Telefon **4894055, 5110415, 5179866**, faks 6335576, Rapla, Tallinna mnt 14, kab3322

Välisshooaeg lõppes suvesoojas

15. ja 16. septembril selgitati Kehtnas maakonna tublimad mitmevõistlejad, seda nii individuaalselt kui ka võistkondlikult. Neljandat aastat järjest toodi võistkondlik karikas Järvakandi Gümnaasiumi. Individuaalselt sai esikoha Sandra Šefer (B- tüdrukute seitsmevõistluses 3672p), kooli rekordist jäi lahutama vaid 42 punkti. Medaliga tulid tagasi veel Siim Rostin (II- JP 10v.), Katrin Jõema (II- JT 7v), Sten Luhtoja (III - CP 9v), Marthin Strazev (III - AP 10v), Vidrik Sommer (III - JP 10v), Getter Aulik (III - AT 7v). Võistkonnale töid punkte ka Mariann Jõesaar, Madis Anni, Mari Luik, Madis Schmidt ja Kristiina Jõema.

Välisshooajale pandi punkt 1. oktoobril traditsioonilise heidete päevaga. Viimastel aegadel on sügiseti mõõtu võetud mitmevõistluses ja lihtmeetodil, s.t., et iga võistleja heidab vahendit raskusega vastavalt vanusele, tulemused liidetakse summaks ja võistlejad reastatakse vastavalt tulemusele. Heas hoos olid seekord külalisvõistlejad: 1.Lembit Talpsepp (151,73m - parim kettas - 43.37 ja kuulis - 13.03), 2.Päivo Nõmmik (136,75m - parim vasaras - 43.24 ja raskusheites - 15.91), 3. Lembit Zahkna (128.98m). Odaviskes näitas M.Sepp tulemust 42.04. Ainsa naisvõistlejana saavutas Sandra Šefer B klassi vahenditega üldarvestuses seitsmenda koha - 102.70 (kettas isiklik rekord - 28.69).

8. oktoobril avati pallimänguhooaeg II SK Järvakandi Kalev karikavõistlustega võrkpallis segavõistkondadele. Kohale oli kutsutud ja ise soovinud tulla 9 võistkonda meie maakonnast ja kaugemaltki. Võistlus on erandlik selle poolest, et võitja selgitamisel pole tähtsad mitte geimivõidud, vaid kõikides geimdes saavutatud punktide summa. Süsteem võimaldab teoreetiliselt võita turniiri saamata ainsatki geimivõitu. Igal juhul jätkus põnevust viimase mänguni ja võijaks tuli teist aastat järjest Kaiu võistkond, edestades Kohila II-st vaid nelja punktiga. Kolmas oli külalisvõistkond Tallinnast. Mängijad jäid ladusa korraldusega rahule ja siinkohal aitasid ürituse kordaminekule kaasa spordiklubi aktiivsemad liikmed.

See võistlus on saamas võrkpalli sisehooaja avaloögiks ja nii mõnelegi esimeseks treeninguks. Ees ootavad juba maakonna karikavõistlused võrk- ja korvpallis, seeriovõistlusega alustavad lauatennisistid. Edasi tuleb juba mälumäng ja paari kuu pärast saab vast juba suusatada iluravi läbi teinud rajal. Hakka harjutama juba täna.

Margus Sepp

PT Invest AS ostab kasvavat metsa ja metsamaad

Tel 5053391, tel/fax 6570079

Õnnitleme

	91	
Laura Niinemets		23.11.1914
	85	
Elsa Nikolajeva		25.11.1920
	75	
Valve Välja		07.11.1930
	70	
Mihhail Rostin		17.11.1935
Helmi Indus		30.11.1935
Vaike Sepp		30.11.1935